

Ondertusschen waren wij in het derde jaar van het onderricht gekomen. De kans, om over het doode punt heen te komen, waarop ik terechtgekomen was, verdween steeds meer. Om mijn ongelegenheid te boven te komen maakte ik mij wijs, dat het lossen van het schot in werkelijkheid slechts „technisch“ mogelijk te maken was. Er moest een manier van afschieten bestaan, waardoor het schot „als het ware zonder opzet“ plaats had. En toen de zomervacantie begon, hield ik mij heel grondig met deze vraag bezig. Ik kwam tot het resultaat, dat de juistheid van het schot moest afhangen van de wijze en manier, waarop men de vingers, die den ingetrokken duim omsluiten, losmaakt. En weldra had ik een duidelijke en praktisch te benutten methode ontdekt. Wanneer ik, zoo hield ik mijzelf voor, de vingers onmerkbaar losmaak en steeds meer strek, dan moet het oogenblik komen, waarin de duim geen vasten steun meer heeft, derhalve onverwachts losgerukt wordt en zonder mijn toedoen de pees en den pijl vrijgeeft. In deze verwachting oefende ik weer, en had weldra de voldoening, vast te stellen, dat mij het lossen van het schot zeer veel gemakkelijker en „onopzettelijker“ scheen te gelukken als tot nu toe. Ik bereikte langzamerhand een groote technische zekerheid in deze wijze van afschieten, zoodat ik met vertrouwen het opnieuw beginnen van het onderricht tegemoet zag. Wel is waar had ik daarmee de voorgeschreven concentratie-oefeningen, om welke ik toch het boogschieten leeren wilde, min of meer opgegeven. En zoo scheen de vurige wensch om met mystieke meditatie-praxis vertrouwd te worden, onvervuld te moeten blijven. Had het nu nog eenigen zin, het boogschieten, dat thans nog slechts als sport verstaan en technisch uitgeoefend werd, verder voort te zetten? Moest ik niet terwille van mijn eigenlijk doel voortaan geheel andere wegen inslaan?

De beslissing zou veel spoediger en in ieder geval geheel anders vallen, dan ik vermoed had. In het eerste onderrichtsuur na de vacatie deed ik voor den meester een schot op de wijze zoodat ik het mij ondertusschen had ingeprent. Mijns inziens gelukte het uitstekend. Reeds wachtte ik op goedkeurende waardeering, toen de meester zoo droog mogelijk zei: Nog eenmaal alstublieft! Het tweede schot scheen voor mij het eerste zelfs nog te hebben overtroffen. Trotsch keek ik naar den meester. Zonder echter een woord te zeggen trad hij op mij toe, nam mij zacht den boog uit de hand en zette dien in een hoek. Zonder te spreken ging hij op zijn knieën zitten en zag voor zich uit, alsof hij alleen was. Ik wist, wat dit beteekende — en ging heen. Den volgenden dag vernam ik, dat ik den meester diep gekrenkt had door mijn poging, hem te misleiden.

Eerst na een grondige uiteenzetting, waarin ik hem duidelijk maakte, dat er voor mij geen andere weg meer scheen te zijn dan een „technische“ oplossing van wat ik „geestelijk“ voor onbereikbaar hield, begreep hij mijn moeilijkheid en nam mijn verontschuldiging aan. De voornaamste oefeningen werden grondig en zoo lang herhaald, tot er geen twijfel meer bestond, dat ik mij aan zijn voorschriften blindelings onderwierp. Een jaar zal op die wijze verlopen zijn, en toen gelukte mij het eerste schot, dat volle waardeering vond. De

1) Zie de noot bij het eerste artikel. (Red.)

POPULAIR-WETEN: SCHAPPELUKE SCHEISEN

De Joodsche Staat.

I.

Bij de eerste-steenlegging van de Hebreuwsche Universiteit te Jeruzalem in 1918 werd door Dr Chaim Weizmann, den leider van de Zionistische beweging, een toespraak gehouden. In deze rede komen een tweetal merkwaardige uitspraken voor, die het waard zijn in de herinnering gebracht te worden, omdat ze ons kunnen helpen ons een juist beeld te vormen van de tegenwoordige toestand in Palestina. Van de Universiteit, die verrijzen zou op den grond, waarop de afgevaardigden van de Joodsche Organisaties over de geheele wereld rondom Dr Weizmann geschaard stonden, heeft hij gezegd, dat deze beschouwd moest worden als de voortzetting en de bekroning van wat eens de tempel in Israël geweest was.¹⁾ En in verband daarmee heeft hij van de toekomst van het Jodendom geprofeet, dat volgens een Talmoedische legende de Joodsche ziel tusschen hemel en aarde woonde, maar dat ze nu in Palestina tot rust zou komen.²⁾

Wat deze laatste uitspraak betreft kan niet gezegd worden dat Dr Weizmann daarin slechts uitdrukking heeft gegeven aan een vromen wensch, die er leefde bij de Zionisten. Hij kon sterke bewijzen aanvoeren die deze verklaring kracht konden bijzetten. Lord Rothschild te Londen had toch den 2den November van het voorgaande jaar, 1917, van den toenmaligen Engelschen minister van Buitenlandsche Zaken, James Balfour, een

1) Vgl. „Het Jodendom“ door Dr J. van Nes Czn. Uitgave J. H. Kok N.V. te Kampen, 1933, pag. 474.

2) Vgl. Prof. Dr Joh. de Groot, De diepste oorzaken van de troebelen in Palestina, Drukkerij Korthuis, Den Haag, 1929, pag. 4.

ban was blijkaar gebroken. Langzamerhand overheerschten goede schoten de slechte; en wanneer men mij vraagt, hoe ik het dan aanlegde om het schot op juiste wijze te doen, dan moet ik antwoorden: dat weet ik niet. Zonder mijn toedoen en zonder dat ik er op had kunnen letten, hoe het toegaat, was de pijl reeds onderweg.

En zoo kwam na vier jaren de dag, waarop de meester het raadzaam achtte, ons voor de laatste opgave te stellen: het schieten op de schietschijf. Tot nu toe diende als doel een dikke bos geperst stroo, waar men op een afstand van ongeveer twee meter tegenover staat, zoodat men hem onloochenbaar treffen moet. Thans werden wij dus voor de schietschijf geplaatst, die ongeveer zestig meter van den schutter verwijderd is, en de meester vroeg ons, slechts eenvoudig te herhalen wat wij tot nu toe geleerd hadden. Vanzelfsprekend vroeg ik hem dadelijk, hoe ik dan den boog moest houden om de schietschijf te treffen. De meester antwoordde: Het doel gaat u niets aan; schiet zoodat voorheen! — Maar ik moet toch mikken, wanneer ik moet raken, antwoordde ik. — Neen! riep de meester, u moet juist niet mikken. U mag noch aan het doel, noch aan het raken, noch aan iets denken! Span den boog en wacht tot het schot afgaat — en al het overige laat u dan gebeuren zoodat het gebeurt!

Met die woorden nam hij zijn boog, spande dien, schoot, en de pijl zat midden in de schijf. En daarop vroeg hij mij: Hebt u mij nauwkeurig gadedeslagen? Hebt u gezien, dat ik de oogen bijna geheel sloot, zoodat Boeddha het op afbeeldingen doet, wanneer hij zoo geheel in zichzelf verzonken is? Ik sluit de oogen zo ver, dat de schijf steeds onduidelijker wordt, dan echter op mij toe schijnt te komen en zich met mij vereenigt. Dit bereikt men slechts in de diepste concentratie. Is de schijf één met mij, dan beteekent dit, dat ik één ben met Boeddha en hen ik één met Boeddha, dan bevindt de pijl zich in het onbewogen midden van het zijn zoodat van het niet-zijn — en derhalve ook in het midden van de schijf. Hij is in het midden — dat wordt door ons helder bewustzijn aldus verklaard: hij komt uit het midden en gaat naar het midden. Mik dus niet op de schijf, maar op u zelf, dan treft u uzelf, Boeddha en de schijf tegelijk.

Ik trachtte de aanwijzingen van den meester op te volgen. Maar dit gelukte mij slechts gedeeltelijk. Ik kreeg het niet gedaan, de schietschijf zoo volkomen uit het oog te verliezen en derhalve van het mikken af te zien. Desondanks vlogen mijn pijlen steeds ergens anders heen, alleen niet in het doel. En dat hinderde mij, daar ik vroeger als geweer- en pistoolschutter mij er aan gewend had, mijn „treffers“ te tellen. En dat werkte — wellicht onbewust — in mij na. Hoe ernstig ik ook oefende, ik kwam tot mijn smart niet aan het doel. De meester verweet mij mijn ongeduld. Ik moest mij niet bezorgd maken over het raken, zoo vermaande hij mij, anders zou ik nooit leeren „geestelijk“ te schieten. Het was gemakkelijk, door pogingen in deze en die richting een houding van den boog te ontdekken, waardoor men zoo veel mogelijk pijlen temminste in het gebied van de schietschijf zou brengen; wanneer ik zoo'n „technicus“ wilde worden, dan had ik hem, den leeraar van het „geestelijk“ boogschieten, werkelijk niet noodig.

Indertand, ik wilde zeker geen technicus worden, en

schrijven ontvangen waarin hij namens zijn regering uitgesproken had, dat deze de schepping van een Nationaal tehuis in Palestina voor het Joodsche volk met welwillendheid begroette en zich de grootste inspanning zou getroosten om het bereiken van dit doel te vergemakkelijken; daarbij moest echter duidelijk verstaan worden dat de burgerlijke en godsdienstige rechten van bestaande niet-Joodsche gemeenschappen in Palestina niet mochten worden verkort.

Er is van de eigenlijke beteekenis van deze Balfour-Declaratie verschillende uitleg gegeven. De interpretatie van deze verklaring door de Joden, de Engelschen en de Arabieren loopt zeer sterk uiteen. Wij zullen de woorden van dit merkwaardige stuk niet curieus onderzoek en evenmin uitzoeken met welk doel de Engelsche regering dit schrijven heeft verzonden. Het is voor ons genoeg te weten dat deze declaratie den strijd in Palestina op alle fronten de laatste jaren heeft beheerscht.

Na 1917 werd de trek naar Palestina door de Joden plotseling veel grooter. Zou het machtige Britsche Imperium er niet voor zorgen dat de „wandelende Jood“, de in vele landen verdrukte en vervolgd Israëliet, in Palestina rust vond? Zoodra de Arabieren echter tot de ontdekking kwamen dat de duizenden gemigreerde Joden hen min of meer van hun bezittingen verdreven, doordat ze deze tegen hooge prijzen opkochten, begonnen de Arabische leiders proclamaties en verklaringen de wereld in te zenden. Toen daaraan naar hun oordeel niet voldoende aandacht geschonken werd, volgde een soort guerilla die tot op den dag van heden voortduurt. Uit hinderlagen worden niets kwaads vermoedende Joden beschoten en bij nacht worden de Joodsche plantages overvallen.

De Arabische leiders komen er rondweg voor uit dat deze verraderlijke overvallen voor de Arabieren noodig zijn om recht te verkrijgen. Fakri Bei verklaarde tegenover den Hongaarschen journalist Farago: Wij hebben het met proclamaties geprobeerd. Maar onze stem was te zwak; de

daarom liet ik na, een houding van den boog uit te vinden, die aan het doel van het raken beantwoordde. Maar ik werd ook geen schutter in den „geestelijken“ zin. De vruchteloosheid zelfs van mijn ernstigste pogingen drukte mij zwaar. Zou ik dicht bij het doel toch nog blijven steken? Wel wist ik, dat er velen zijn, die zich al tien of twintig jaar in de kunst van het boogschieten oefenen en toch nog steeds leerlingen blijven. Maar mijn verblijf in Japan was van beperkten duur. Met een langen termijn kon ik mij niet geruststellen. En zoo bezocht ik op zekeren dag den meester, en zette hem uiteen, dat ik dit treffen zonder te mikken niet kon begrijpen, niet kon leeren. Hij trachtte mij eerst gerust te stellen. Intusschen had ik mij zoodat aan het bewustzijn van mijn onmacht vastgeklampt, dat wij niet verder kwamen. Toen verklaarde hij mij eindelijk, dat mijn hinderpaal eenvoudig in wantrouwen gelegen was. Ik wilde mij er niet van laten overtuigen, dat men de schietschijf kon treffen zonder er op te mikken. Nu was er nog een laatste middel, waarmee hij mij misschien verder kon helpen: een middel, dat hij niet graag te baat nam. En dus verzocht hij mij, 's avonds nog eenmaal bij hem te komen.

Tegen negen uur verscheen ik bij hem. Ik werd tot hem toegelaten. Hij noodigde mij uit om plaats te nemen, maar sloeg overigens geen acht op mij. Na eenigen tijd stond hij op en gaf mij een wenk, hem te volgen. We gingen naar de naast zijn huis gelegen groote overdekte oefenplaats. Hij stak een muskieten-kaars aan, lang en dun als een breinaald, en stak die voor de middelste schietschijf in het zand. Toen begaven wij ons naar de schietbaan. De meester plaatste zich zoo in het licht, dat hij fel belicht werd, terwijl de schietschijven in de diepste duisternis lagen, en de glimmende punt van de muskieten-kaars was zoo nietig, dat ik die nog slechts met moeite ontdekte. Nog steeds zijwendig greep de meester zijn hoog en twee pijlen. Hij schoot den eersten pijl af, en aan het geluid bemerkte ik, dat hij de schijf getroffen had. Ook de tweede pijl sloeg hoorbaar in. De meester verzocht mij nu, naar zijn beide pijlen te gaan zien. De eerste pijl stak precies in het midden van de schijf, maar de tweede pijl had het eind van den eersten pijl getroffen en gespleten. Ik bracht de twee pijlen terug. De meester keek er naar, in gedachten verzonken, en zei toen eindelijk: U zult waarschijnlijk denken: het eerste schot, dat de schijf in het midden trof, was geen meesterstuk, daar ik in deze ruimte reeds meer dan dertig jaar oefen en daardoor ondanks alle duisternis weten moet, waar mijn schietschijven staan. In zoverre kunt u gelijk hebben. Maar het tweede schot? Dat is niet van „mij“ afkomstig, en „ik“ heb ook niet geraakt. En bedenk nu eens: kan men bij zulk een duisternis nog mikken? Wilt u nog steeds volhouden: zonder mikken geen treffen? Laten wij ons buigen voor de schietschijf als voor Boeddha!

Het twijfelen, vragen en tobben heb ik voortaan geheel opgegeven. Ik oefende nauwgezet verder, zonder mij het hoofd te breken over de vraag, tot welk resultaat het leiden zou. Ja, zelfs bekommerde ik mij er niet meer om, of ik het ooit in mijn leven nog zoo ver brengen zou, dat ik doelbaar genoeg werd om met de zekerheid van een slaapwandelaar de schietschijf te treffen. Immers, ik wist, dat het niet in „mijn“ hand lag. Den één of anderen keer trof ik de schijf, zonder

wereld hoorde haar niet. Nu schieten wij en hoort de heele wereld onze schoten.³⁾

De Joden daarentegen hebben een eigen verdedigingsdienst georganiseerd om zich te kunnen beschermen tegen de aanvallen op hun kolonies gedaan, en zijn voortgegaan hun werk in Palestina op te bouwen en uit te breiden. Dezelfde journalist, die Fakri Bei interviewde, teekende van Mosje Sjertok, de in Palestina aanwezige Joodsche leider, deze woorden op:

„Wij verwoesten geen Arabische sinaasappelplantages, maar bouwen ziekenhuizen; wij schieten niet op Engelsche soldaten, maar maken het verwaarloosde land vruchtbaar. Wij hebben onze ontzaglijke offers niet gebracht voor de 400.000 Joden, die nu in het land wonen, maar voor de miljoenen daarbuiten, voor wie Palestina hoop en meer dan hoop beteekent: een laatste toevluchtsoord.“⁴⁾

De Engelsche regering heeft het eindelijk begrepen, dat het niet langer aanging twee volken met zoo tegenstrijdige wenschen in één staatsverband te doen samen leven, en ze heeft daarom een commissie naar Palestina gezonden om een oplossing te zoeken. Deze commissie is tenslotte met het voorstel gekomen om Palestina te verdeelen in twee zelfstandige staten: een Joodsche en een Arabische, terwijl Engeland zelf enkele belangrijke steunpunten onder zijn controle zou houden. Het voorstel van de commissie is in korte trekken dit: De Joden zullen de strook langs de kust van de Middellandsche zee en het noorden krijgen; het bergland van Samaria en Judea, Midden en Zuid-Palestina ten Westen van den Jordaan zal aan de Arabieren toegewezen worden. Het gebied van Jeruzalem tot de havenplaats Jaffa in den vorm van een dikbuikige flesch, waarvan Jeruzalem in den buik en Jaffa in den hals van de flesch ligt, zal onder Britsch beheer komen. Een zelfde corridor loopt in het Noorden over Naza-

3) Farago, Palestina op de tweesprong. Nederlandsche Keurbockerij, Amsterdam, 1937, pag. 55.

4) Farago a.w., 168, 169.

gemikt te
de beoordes
hij zag steek
Menig schot
lijk, omdat
merken was
ook mijners
namen ook
den meest
schieten in
aan. Het on
hij het schi
de meester
indruk op r
wat het be
kan niet m
handen pl
hoog te sp
Op zek
jaar — deel
examen zou
er bijzonder
teekent, dat
leernaar ver
geworden z
en leerling.
licht „mees
schieten te
Toen wij
mij ten afs

Eet

Het is
Christelijk
Wanneer
men hen
duiden —
van „swee
Aan het k
is een gro
van Jonge
moetijkhe
tijd zijn d
leeshonger
„Neutra
dan genot
boeken v
ligt nog n
Christelijk
brak. Wie
wilde gev
Het is c
er in de
boeken v

roth naar
plaatsen
zooewel v
neringen
beide stat
gebied bli

Ons int
de Joden
Peel werd
nier de l
staat trac

Om eer
Joodscher
leggen op
schaal en
door het
worden b
in het tij

Hij kon
ten weste
en de zuid
dat dan
zuidweste
buiten he
van Holla
het noord
van Nede
van Holla

Men ka
vergelijke
van Israël
dan blijkt
zich alto
thans wo
van de k
ten weste
ook groot
tegenwo
wel duid
streek la
hebben z

Toch h
dit plan a

5) Groot

en hoog uit te beantwoordde. „geestelijken“ ernstigste poging het doel toch velen zijn, die van het boog-lingen blijven, beperkten duur, t geruststellen, en meester, en nder te mikken ij trachtte mij ik mij zoozeer vastgeklampt, klaarde hij mij in wantrouwen ten overtuigen, onder er op te iddel, waarmee middel, dat erzocht hij mij, en.

m. Ik werd tot plaats te nemen, ij. Na eenigen hem te volgen, gen groote over-eten-kaars aan, ak die voor de en begaven wij laatste zich zoo orwijl de schiet- en de glimmen- zoo nietig, dat te. Nog steeds en twee pijlen, het geluid be- . Ook de tweede rzoocht mij nu, eerste pijl stak naar de tweede ij getroffen en rug. De meester n, en zei toen het eerste schot, en meesterstuk, dan dertig jaar nis weten moet, ooverre kunt u Dat is niet van iet geraakt. En i duisternis nog zonder mikken r de schietschijf

ik voortaan ge- verder, zonder tot welk resul- norde ik mij er ven nog zoo ver erd om met de schietschijf te in „mijn“ hand le schijf, zonder

n wij en hoort eigen verdedi- te kunnen be- n kolonies ge- k in Palestina Dezelfde jour- teekende van ezige Joodsche

e sinaasappel- ten; wij schie- tar maken het ij hebben onze oor de 400.000 maar voor de Palestina hoop n laatste toe-

t eindelijk be- g twee volken in één staats- heeft daarom onden om een sie is tenstolte testina te ver- een Joodsche id zelf enkele i controle zou issie is in korte trook langs de n het noorden en Judea, Mid- van den Jor- zezen worden. venplaats Jaffa esch, waarvan en hals van de r komen. Een- en over Naza-

derlandsche Keer-

gemikt te hebben. Intusschen was dit den meester in de beoordeeling van mijn schot totaal onverschillig; hij zag slechts naar den schutter, niet naar de schijf. Menig schot, dat er naast ging, hield hij voor opmerkelijk, omdat tenminste mijn geestelijke houding op te merken was. En toen ik zoo ver gekomen was, dat ik ook mijnerzijds de treffers voor geheel bijzaak hield, namen ook de schoten toe, die den vollen bijval van den meester verwierven. Wat zich gedurende het schieten in mijn omgeving afspeelde, ging mij niets meer aan. Het ontging mijn aandacht, of twee of meer oogen bij het schieten op mij toezagen. Ja, zelfs het feit, dat de meester berispte of prees, maakte steeds minder indruk op mij. Ik wist het immers: nu heb ik ervaren, wat het beteekent, wanneer „het“ schiet. Deze ervaring kan niet meer verloren gaan, ook niet wanneer mijn handen plotseling niet meer in staat zouden zijn, een boog te spannen.

Op zekeren dag — het was in het vijfde oefeningsjaar — deelde de meester ons mee, dat wij ons aan een examen zouden moeten onderwerpen. Wij brachten het er bijzonder goed af en kregen een diploma. Dit beteekent, dat wij nu ver genoeg gekomen zijn om zonder leeraar verder te kunnen oefenen; dat wij nu zelf leeraar geworden zijn, wel is waar nog tegelijkertijd leeraar en leerling, maar toch met het vooruitzicht, eens wellicht „meester“ in de kunstloze kunst van het boog-schieten te worden.

Toen wij Japan verlieten, overhandigde de meester mij ten afscheid zijn eigen boog.

(Prof. Dr E. Herrigel vert.)

Een boek voor onze groote meisjes.

„Jonge Menschen“, door Nel van der Vlis. J. H. Kok, Kampen.

Het is een bekend feit, dat er gebrek is aan Christelijke boeken voor onze groote meisjes. Wanneer ze op een leeftijd zijn gekomen waarop men hen met den term „bakvisch“ pleegt aan te duiden — de Engelschman spreekt wat poëtischer van „sweet seventeen“ — dan is de keus niet groot. Aan het kinderboek zijn ze ontgroeid, aan romans is een groot deel van hen nog niet toe. Leidsters van Jonge Meisjes-vergaderingen weten over die moeilijkheid mee te praten. En juist op dien leeftijd zijn de meisjes vaak bezield met een waren leeshonger.

„Neutrale“ boeken in dat genre zijn er meer dan genoeg. Men denke slechts aan de bekende boeken van Cissy van Marxveldt e.a. En de tijd ligt nog niet zoo heel ver achter ons, dat het aan Christelijke lectuur op dat gebied bijna geheel ontbrak. Wie z'n kind geen neutraal boek in handen wilde geven was gauw uitgepraat.

Het is dan ook een verblijdend verschijnsel, dat er in de laatste jaren werkelijk goede meisjesboeken verschenen zijn bij onze Christelijke uit-

reth naar Jaffa aan de kust. De veel omstreden plaatsen als Jeruzalem, Bethlehem, e.a. waaraan zoowel voor Joden als Arabieren heilige herinneringen verbonden zijn, zullen dus geen van beide staten toebehooren, maar Britsch mandaatgebied blijven.

Ons interesseert nu speciaal het gebied dat aan de Joden bij de verdeling door de commissie-Peel werd toegedacht. Men kan op tweeërlei manier de belangrijkheid en de grootte van dezen slaat trachten af te meten.

Om een beeld te geven van den omvang van den Joodschen staat kan men de kaart van Palestina leggen op een kaart van Nederland van dezelfde schaal en dan nagaan welk deel van Nederland door het aan de Joden toegedachte gedeelte zou worden bedekt. Dit is gedaan door Dr J. Romein in het tijdschrift „Groot Nederland“.⁵⁾

Hij komt dan tot de conclusie, dat de noordpunt ten westen van Safad ongeveer op Vlieland valt en de zuidpunt bij Hoek van Holland. Jeruzalem, dat dan op de Nederlandsche kaart ergens ten zuidwesten van Utrecht komt te liggen, valt geheel buiten het Joodsche gebied. Wij zullen van Hoek van Holland een lijn moeten trekken schuin naar het noorden zoodanig, dat het groote middenstuk van Nederland niet door deze lijn en de kustlijn van Holland wordt ingesloten.

Men kan den Joodschen staat van nu echter ook vergelijken met dien van vroeger, met het land van Israël uit den tijd van het koningschap. En dan blijkt het, dat de grenzen van het heilige land zich altoos veel verder uitgestrekt hebben dan thans wordt voorgesteld. Het Israël in de dagen van de koningen heeft niet slechts al het gebied ten westen van den Jordaan in bezit gehad, maar ook groote stukken van het Over-Jordansche, het tegenwoordige Transjordanië. Het is zonder meer wel duidelijk, dat de aan de Joden toegedachte streek land in elk geval geen grooten omvang hebben zal.

Toch heeft de Engelsche regering in beginsel dit plan aanvaard. Hoewel het creëren van dezen

5) Groot Nederland, Oct. 1937, pag. 469.

gevers. En zeker niet de minste op dit terrein zijn de Let Verhage-boeken van Nel van der Vlis.

Naar we meenen is het nu al het vierde boek van deze schrijfster dat Let Verhage tot hoofdpersoon heeft. Nel van der Vlis schijnt de vlotte, plezierige Let niet gemakkelijk te kunnen loslaten. We hebben Let al gehad als schoolmeisje, als kantoorbediende, nu krijgen we haar als kinderverzorgster. De bijfiguren blijven grootendeels dezelfde. We krijgen hier ook weer een paar verlovings, daar is het een meisjesboek voor. Maar Nel van der Vlis verstaat de kunst de dingen in een natuurlijke sfeer te houden. Ze verromantiseert het leven allerminst, en dat is voor meisjesboeken een belangrijke factor.

Het mooie in haar boeken is, dat ze de meisjes brengt waar ze zich thuis kunnen voelen, in het vertrouwde milieu van het Christelijk gezin. Er zijn een vader en moeder die voor hun kinderen bidden. Er is een hartelijk meeleven van de jonge menschen in elkaars moeilijkheden en vreugden.

Het zou geen boek van onzen tijd zijn als we niet lezen van wachtgeldsters, candidaten-die-op-preekverzoeken-wachten, en ontslagen kantoorbedienden. Aan het eind van het boek is Let wéér zonder werk. Haar taak bij het zieke kind is afgelopen.

De verandering die Let bewerkt bij Girl van Asperen, het wonderlijke kind met haar grillen en nukken, lijkt ons wel wat heel groot. Psychologisch heel juist teekent de schrijfster de botsingen die onvermijdelijk zijn tusschen twee karakters als Let en Girl, en ook de overwinning, die het ten slotte behaalt. Maar dat een meisje als Girl er aanslonds voor te vinden zou zijn om als weldoende fee te gaan optreden in het gezin van Guusje, nee, dat wordt ons niet heelemaal duidelijk gemaakt. Dan is het eventjes tē mooi. Maar van die kwaal heeft Nel van der Vlis overigens niet veel last, ze staat met beide beenen op den grond, evenals Let Verhage. Dat er af en toe een buitelingetje wordt gemaakt, ligt het eigenlijk niet wonderwel in de lijn van den leeftijd, waarvoor haar boek bestemd is?

„Jonge menschen“ is een frisch, goed boek, waaruit een gezonde geest spreekt. Het is voor onze meisjes een begeerenswaardig bezit.

M. Gr. GILHUIS—SMITSKAMP.

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Mag men spreken van „Teksten krijgen“?

III.

De opwekking van Ds de Kruijk, dat men mij over de zaak van het „teksten krijgen“ zooveel mogelijk brieven zal zenden, is niet geheel zonder uitwerking gebleven.

nieuwen Joodschen staat uiteraard ten koste zal gaan van het Arabische grondgebied in Palestina — volgens berekeningen wonen er in den Joodschen staat voorloopig nog 225.000 Arabieren — toch zag de commissie in de aanvaarding van de voorstellen de volgende voordeelen voor de Arabieren⁶⁾: Zij zouden geen vrees behoeven te koesteren voor onderwerping door de Joden in de toekomst, aangezien zij ook hun nationale onafhankelijkheid zouden verkrijgen; zij zouden niet bang behoeven te zijn dat de heilige plaatsen mettertijd onder Joodsch gezag zouden komen; Zij zouden een subsidie van den Joodschen staat ontvangen voor landafstand en bovendien twee miljoen pond uit de Britsche schatkist.

Indien het verdeelingsplan door beide partijen geaccepteerd werd, zag de commissie daarbij deze voordeelen voor de Joden: Zij zouden werkelijk een eigen tehuis verkrijgen, ja zelfs een eigen staat, onafhankelijk van ieder ander volk. Deze staat zou voorts juist zooveel Joden mogen opnemen als zij zelf verkoos. (Anders dan in de tegenwoordige omstandigheden; de emigratie gaat nu met horten en stooten en is aan veel beperkende bepalingen gebonden.) Het voornaamste doel van het Zionisme zou zijn bereikt.

Beide partijen zijn over het voorgestelde plan zeer ontstemd. Tot dusver zijn niet minder dan een vijftig protesten ingediend door allerlei organisaties van Joden en Arabieren. Dat de Arabieren een eventuele verdeling niet gunstig gezind zouden zijn lag voor de hand, gezien de van te voren gedane uitslatingen. Ook de Joden zijn echter in hooge mate teleurgesteld, omdat het hun toegedachte gebied een zoo kleinen omvang verkreeg. Dr Weizmann heeft weliswaar op het Zionistencongres van dezen zomer verklaard dat er nog wel twee miljoen Joden in den nieuwen staat zouden kunnen worden gehuisvest, maar dit getal is vermoedelijk niet aan den lagen kant geraamd, om zoo mogelijk de oppositie de wind uit de zeilen te nemen.

6) Het Engelsche blad „The Times“ van 8 Juli 1937 bevat een uitvoerig uittreksel van het rapport der commissie.

Uit die brieven blijkt allereerst duidelijk, dat men onder die uitdrukking allerlei verschijnselen in het leven des geloofs saamvat.

Eén broeder schreef mij: „M.i. is het om het even hoe en op welke wijze men een tekst krijgt. Dat kan zijn onder de bediening van het Woord, lezen daarvan of ook zoomaar“.

Maar op deze wijze komen wij natuurlijk niet verder. Reeds in mijn vorig artikel heb ik gezegd, dat het natuurlijk gebeurt, dat onder de prediking, onder het lezen van het Woord, onder de overdenking van het Woord, de Geest mij zóó bewerkt, dat ik gegrepen word door de heerlijkheid van een Woord des Heeren.

Maar daarover gaat het in dit debat niet.

Het gaat over de vraag: „of de Heilige Geest zoo maar mij een bepaalden tekst op het hart bindt“.

Dat kan ik niet aanvaarden; en wel om de in mijn vorig artikel genoemde redenen.

1o. Door zoo te doen zou de Heilige Geest, naast de ambtelijke bediening des Woords, nog een eigen directe bediening instellen.

2o. Dit zou hierop neerkomen, dat een Woord, vroeger reeds geopenbaard aan de apostelen en profeten, opnieuw nog eens aan mij geopenbaard werd.

Wie leeft bij het Woord, biddend gebruik maakt van de bediening des Woords, heeft aan dergelijke directe inspraken des Geestes ook geen behoefte. En als wij er geen behoefte aan hebben, zal de Geest het ons ook niet geven. Hij zal door Zijn Werk in ons het biddend onderzoeken van het Woord, het biddend verkeeren onder de ambtelijke bediening van het Woord nooit, ook voor het kleinste procent nooit overbodig maken.

Het komt mij inderdaad voor, dat elke leiding van Gods volk in deze richting o zoo gevaarlijk is.

Wanneer men begint met te denken: „daar geeft de Geest mij een tekst“, dan kan men wel zeggen: „nu ga ik, wat ik meen, dat deze tekst mij, voor de omstandigheden, waaronder ik verkeer, te zeggen heeft, toetsen aan het Woord“; maar ieder moet terstond inzien, hoe moeilijk het dan wordt om los te komen van zijn éénmaal gevestigde gedachte.

Nee, wij moeten beginnen bij het geschrevene, het gepredikte Woord.

Een voorbeeld.

Iemand schrijft mij het volgende: hij is in huis bij Hervormde menschen, waarvan de man ongelooovig, de vrouw geloovig is. Hij kan daar spreken over de dingen des Woords.

Toen kwam daar ook een ongelooovige kostganger, die zijn ongelooft niet onder stoelen of banken stak, maar trachtte een revolutionairen geest in huis te brengen.

De broeder, die mij schreef, ging daartegen telkens in; dat gaf herrie in huis; hij zei toen tegen zijn kostjuffrouw, dat het niet goed was onze huizen open te zetten voor allerlei goddelooze invloeden. Zij daarentegen oordeelde, dat hij anders moest optreden.

Volgens de statistieken wonen er ongeveer 16 miljoen Joden over de geheele wereld verspreid.⁷⁾ Het is met deze cijfers voor oogen reeds te verstaan dat de Joden over hun nieuwen staat weinig tevreden konden zijn.

Bovendien — en dat is iets dat vele Joden heel zwaar weegt — is Jeruzalem niet hun stad geworden. Op het zesde Zionistencongres te Bazel in 1906 heeft Theodoor Herzl, de toenmalige voorman van de Zionisten, het reeds met klem uitgeroepen: Indien ik u vergeet, o Jeruzalem, zo vergeet mijn rechterhand zichzelf! (Ps. 137:5). En bij de viering van het Paascheest groeten de Joden elkander met den roep: Het volgend jaar in Jeruzalem!⁸⁾

De Joodsche ziel zal dus nog geen rust kunnen vinden. Waar naar Joodsche schatting slechts ongeveer twee miljoen menschen den nieuwen staat zullen kunnen bevolken zullen dus vele miljoenen hun zwerfend leven op aarde moeten voort zetten, altijd aangenomen dat er iets van dit heele plan terecht komt. De wandelende Jood gaat dus niet naar huis! Nee, geen rust, naar het lijkt, is voor de Joden weggelegd. Want ook voor de twee miljoen zijn de vooruitzichten niet rooskleurig. Steeds zullen deze Joden een zeer lange grensstrook moeten bewaken tegenover de Arabieren en het ligt voor de hand dat schermutselingen niet zullen uitblijven. De Arabieren zullen de Joden altoos als indringers blijven beschouwen en het is bekend dat vijandige gezindheden in het Oosten niet spoedig tot het verleden behooren.

Men heeft gesproken van een „onmogelijk verdeelingsplan“ en er ligt inderdaad veel waarheid in deze krasse uitdrukking.

H.-K.

H. M.

7) Volgens een Engelsche opgave telt het Joodsche volk in de wereld thans 16.295.000 zielen, die als volgt verdeeld zijn over de vijf werelddelen: Europa 9.736.000, Azië 936.000, Afrika 560.000, Amerika 5.036.000 en Australië 27.000.

8) Vgl. J. van Nes a.w., 157.

Hij was teleurgesteld; voelde zich alleen staan; zag nochtans op tegen de drukte van het zoeken van een ander kosthuis; en toen kreeg hij den tekst: „Steek uw zwaard in de scheede”.

Hij vatte dat, zoover ik het schrijven begrijpen kon, op in dezen zin, dat hij maar liever zwijgen moest.

Als deze broeder nu nuchter het Woord leest, dan zal het hem duidelijk worden, dat hij, natuurlijk, niet zwijgen mag en dat gezin niet prijs mag geven aan revolutionaire propaganda; en dat hij, als zijn kostjuffrouw daar niet van gediend is, een ander kosthuis moet zoeken, al brengt dat dan wat drukte mee.

Maar nu deze broeder eenmaal de gedachte heeft, dat de Geest Zelf hem dezen tekst gaf, hoe moeilijk zal het nu zijn hem tot dat nuchtere, voor de hand liggende inzicht te brengen.

Hoe weinig zin een dergelijk teksten krijgen heeft, blijkt wel hieruit, dat deze broeder tegelijk met het Woord: „Steek uw zwaard in de scheede”, ook kreeg het woord van Groen van Prinsterer: „Tegen de Revolutie het Evangelie”.

Maar dat woord bedoelt juist, dat wij met het Evangelie de revolutie moeten bestrijden; doch onder den indruk van het eerste Woord, dat hem te binnen schoot, schijnt hij zelfs uit dit woord van Groen afgeleid te hebben, dat hij maar vriendelijk zwijgen moest.

Neen, lieve broeder, dat is niet de Geest geweest, die u dit Woord gaf, maar enkel uw eigen begeeren, waardoor ge graag in uw kosthuis wildet blijven.

En dat is het gevaar, dat altijd dreigt, dat men wat opkomt uit eigen overwegingen, gaat aanzien voor Geestessprake.

Een andere broeder schreef:

„Het was 10 Juni 1935, dat mijn dochttertje door een klein ongeval een oog werd ontnomen en mijn vrouw en ik daardoor erg bedroefd waren. 'k Had dien morgen ernstig gebeden of God ons dien dag (een feestdag) bewaren wilde. Door het ongeval kwam ik in twijfel of God mijn gebed wel had verhoord, want had Hij ons nu bewaard? Totdat plotseling, terwijl wij in tranen waren, Psalm 62:4 ons voorkwam en door de tranen heen mochten zingen: „Doch gij mijn ziel” enz. God bepaalde er ons bij dat Hij onze ziel bewaard had en zou blijven bewaren.”

Ik trek niet in twijfel, dat deze broeder en zuster in dat geval op deze wijze zijn getroost geworden.

Maar wat ik niet geloof, dat is, dat de Geest hun dat psalmvers direct gegeven heeft. Zij konden dat vers en zonder dat zij er zelf erg in hadden, heeft hun hart gezocht in den schat des Woords en toen vonden ze dit en de Geest opende hun oog voor de schoonheid er van.

Dat heeft met het „teksten krijgen” zooals wij het bestrijden niets te maken.

Dat geldt wel weer van wat deze broeder ook vertelt.

Een dominé, wiens naam ik verzwijg, had eens tegen hem gezegd: „ik kreeg een Psalm in mijn hart en moest naar buiten; ik ging naar buiten en ging Gods Woord verkondigen aan een groote groep S.D.A.P.'ers”.

Daar hebt ge nu weer een echt voorbeeld van „een tekst krijgen”.

Maar daarom ook weer niet aanvaardbaar. Die dominé kon niet controleeren, waar dat invallende versje vandaan kwam en daarom mocht hij zijn daden daardoor niet laten besturen.

Hij heeft toen Gods Woord aan een groote groep S.D.A.P.'ers verkondigd.

Maar wie zegt hem, of hij daar goed mee gedaan heeft?

Het kan best wezen, dat hij beter had gedaan met aan zijn preek te werken of een lid van de gemeente te bezoeken.

Niet zoo'n invallend versje, maar de nuchtere confrontering van zijn werk met het Woord Gods moest hem (en moet ons allen) den weg wijzen.

De lezers zullen begrijpen, dat ik niet alle brieven kan verwerken in deze artikelen. Geen één van alle heeft mij ook maar iets kunnen overtuigen van het bestaan van een Geesteswerking, waarbij Hij, zóó maar, iemand een tekst geeft.

Wel is mij duidelijk geworden hoe groote gevaren er aan verbonden zijn, dat men het in deze richting zoekt of anderen het in deze richting leert zoeken.

Nog één artikel hoop ik hierover te schrijven, waarin ik aan de hand van een schrijven het gevaar, dat hier dreigt, zal trachten te laten zien.

Van een Dienaar des Woords kreeg ik een brief, waarin hij uiting gaf aan Zijn dankbaarheid voor mijn artikelen.

Ik, van mijn kant, ben voor zijn schrijven dankbaar, gelijk voor al de brieven, die van sympathie en instemming getuigen.

Ook uit den brief van dien D. des W. den volgenden keer een enkele aanhaling.

D. v. D.

MUZIKALE KRONIEK

Nieuwe orgels.

Het feit, dat enkele maanden geleden twee orgels in Gereformeerde Kerken tot stand kwamen, een middelmatig-groot in de Tuindorperkerk te Utrecht en een klein in de kerk te West-IJsselmonde, is op zichzelf niets bijzonders. Toch verdienen juist deze beide instrumenten de aandacht van ieder wien het orgelspel in onzen eeredienst ter harte gaat, omdat men zich bij de projecteering en den bouw ervan bijzondere rekenschap heeft gegeven van de eischen, die de Gereformeerde eeredienst aan het orgel stelt.

Werd dit dan totnogtoe niet gedaan? Dat zou ik niet willen beweren, maar men heeft zich daarbij meer door een zekere sleur laten leiden van wat er in de naaste omgeving gewoonlijk aan kerk-orgels tot stand kwam, dan dat men zich steeds weer opnieuw bezon op datgene, wat er in de eigen liturgie van het orgel werd vereischt.

Meestal was de gang van zaken deze: Wanneer het benodigde bedrag bijeen was, deden eenige orgelmakers offeries, waaruit dan door de betrokken commissie een keuze werd gedaan, al of niet in overleg met een vertrouwd organist of adviescollege. Aan dezen of aan den orgelmaker werd overgelaten, hoe het orgel zou worden, behoudens enkele leekwensen, voornamelijk dat het orgel sterk genoeg zou zijn voor zooveel zangers.

Waar de adviseurs en de orgelmakers in deze eeuw de meeste aandacht schonken aan soliditeit, samenvoeging der mechanische deelen en het verkrijgen van bepaalde geliefkoosde solo-effecten, is langzamerhand het verschil in karakter tusschen orgels in Gereformeerde en Vrijzinnige en Roomsche-Katholieke Kerken vrijwel verloren gegaan, tot schade voor de liturgische bruikbaarheid. Het is wel merkwaardig, dat juist de orgels in onze kerken daaronder het meest te lijden hebben gehad, en verblijvend mag het worden genoemd, dat men dit meer en meer begint in te zien.

Natuurlijk staat dit feit, ofschoon ook verschillende omstandigheden in het orgelmakersbedrijf tegenwerken, niet op zichzelf.

Het is, om het scherp te zeggen, een symptoom van de nivelleering, die zich tusschen Kerk en Wereld voltrekt, wanneer de Kerk niet ten volle uit haar eigen levensbeginselen leeft. Of, om het voor hen, die deze nivelleering niet zien, anders te formuleeren: het is een bewijs, dat wij als Gereformeerden aan de volle verwerkelijking van onze beginselen op muzikaal gebied in den eeredienst nog niet zijn toegekomen.

Deze uitspraken klinken krasser, dan ze in werkelijkheid zijn. Pas de eisch van de doorwerking van het Christendom toe op het leven in kerk-, gezins-, staatkundig, onderwijs- of maatschappelijk verband, en hij zal in onzen kring geen tegenspraak uitlokken. Toch geldt hij net zoo goed voor het muzikale. Evenmin als de muziek in onzen eeredienst, verkeert het orgel in een neutrale zone. Niet alleen de bespeler moet ons op zijn wijze bij God en Zijn dienst bepalen, maar ook het klankbeeld van het orgel zelf. Dit laatste heeft een groter invloed op de luisterende gemeente en op den spelenden organist, dan men zich wel bewust is. Een leelijk-klinkend orgel zal niettegenstaande de schoonste bespeling evenmin kunnen verheffen als een architectonisch-voortreffelijke kerk, die van blik en gemeen kistenhout zou zijn gebouwd. Maar hetzelfde geldt ook van een overigens degelijk orgel, waarvan de registersamenstelling en de geluidsafwerking niet zijn gericht op onzen eeredienst, precies eender als voor een luxueus kerkinterieur, dat door zijn kleurige beschilderingen, tapijtbehangen en intieme hoekjes aan een ontspanningslokaal of bioscoopzaal zou doen denken.

In „Onze Eeredienst” heeft Dr A. Kuyper zeer concreet den eisch van waarheid en stijlvolheid in onze kerkgebouwen laten zien, en vooral via de architecten hebben zijn ideeën medegewerkt tot de totstandkoming van menig behuis, dat door stijl en structuur de concentratie bij het doel van den eeredienst bevordert. Als kunstzinnig mensch sprak hij daarbij ook over het orgelspel. Tot de vaststelling van de speciale eischen, waaraan het orgel als gebruiksinstrument in onzen eeredienst moet voldoen, is hij niet gekomen, evenmin als zulks, voorzoover mij bekend, door anderen in onzen kring is geschied.

Deze eischen staan in het nauwste verband met taak en plaats van het orgelspel in den Gereformeerden eeredienst. Die taak bestaat in de eerste plaats in het begeleiden van den gemeentezang, verder in het met voor-, tusschen- en naspelen de aandacht van de gemeente bepalen bij de te zingen liederen, en tenslotte in het scheppen en bewaren van de passende sfeer vóór en na den dienst. De plaats van het orgelspel in onzen eeredienst is niet elementair, maar subsidiair.

Voorop sta dus, dat elk orgel tenminste geschikt moet zijn om den gemeentezang voldoende te steu-

nen en te richten, of zooals de leek zegt, dat het orgel sterk genoeg moet klinken. Maar met geluidsintensiteit alleen is men er nog niet; het orgel zal ook voldoende draagkracht, volume van toon, moeten bezitten. Onze beste orgels uit de laatste tijden voldoen wel aan deze twee eischen. Maar orgels, waarvan het geluid als een zware brij op de hoofden der hoorders neerzwalpt, voldoen er ook aan en laten toch onbevredigd.

Zoo komen we tot den derden eisch: helderheid, doorzichtigheid van geluid. Een orgel kan ook dan nog onvolmaakt zijn; het is mogelijk dat het wel krachtig, volumineus en helder klinkt, maar dat toch dezelfde klankkleuren steeds weer terugkeeren. Vierde eisch: een orgel moet veel variatie-, kleurmogelijkheden in zich bergen. Het komt echter vaak voor, dat deze zich voornamelijk beperken tot het zachte geluid, en dat juist voor de zangbegeleiding steeds dezelfde stemmen moeten worden gebruikt. Daarom moet de vierde eisch aldus worden aangevuld: een orgel in een Gereformeerde kerk moet veel variatiemogelijkheden bezitten, vooral in het meer sterke geluid.

Het is nu van de kunde, het klankideaal en het inzicht van den orgelmaker afhankelijk, in hoeverre aan deze eischen wordt voldaan. De resultaten in deze eeuw zijn over het algemeen niet erg moedgevend. Vele oorzaken hebben hiertoe geleid, waarvan ik hier billijkheidshalve enkele noem. Concurrentie van de buitenlandsche grootindustrie, waardoor het vak meer en meer moest vervlakken tot het bestellen en monteeren van onderdeelen, in het buitenland vervaardigd.

Onderlinge concurrentie in het binnenland (ons landje telt nota bene vijftig firma's, die zich belasten met bouw of restauratie van pijporgels!), waardoor de ambitie en de kwaliteit van het werk te lijden hadden. Toenemende onkundigheid met de vereischen, waaraan het orgel heeft te voldoen, met het karakter van den eeredienst der verschillende kerkformaties en met de orgelliteratuur. Onvoldoende artistieke en weinig belangstelling voor de culturele stroomingen van dezen tijd. Ondeskundigheid, onredelijkheid en (of) onbetrouwbaarheid van vele boven hen gestelde „adviseurs”. Zou er wel één orgelmaker in ons land zijn, die van deze smelten geheel vrij is gebleven?

Globaal genomen, vertoonen de meeste door hen in onze kerken afgeleverde instrumenten ten aanzien van de hierboven gestelde eischen het volgende beeld: geluidsintensiteit ruim voldoende, volume ternauwernood voldoende, helderheid onvoldoende (wat niet wegneemt, dat de hoogere toengebieden in vele orgels schreeuwend schel zijn), variatiemogelijkheden in het zachte spel voldoende, in het meer sterke spel onvoldoende. Deze eigenschappen zijn zoowel uit de registersamenstelling, als uit hun geluidsafwerking, waar te nemen.

Over de pogingen, om uit deze impasse te geraken, hoop ik in het slotartikel een en ander te zeggen.

Rotterdam.

Mr. A. BOUMAN.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

De Hongaarsche Gereformeerde kerken in Roemenië, Tsjecho-Slowakije en Joegoslavië.

De na den wereldoorlog ingetreden politieke verandering, die van Hongarije tweederde deel van zijn gebied weggenomen heeft, heeft ook de Hongaarsche Gereformeerde Kerken zeer getroffen. Onder de 4 miljoen Hongaren, die zich zoodoende aan vreemde heerschappij moesten onderwerpen, zijn er meer dan één miljoen Gereformeerden, die op het oogenblik in Roemenië, Tsjecho-Slowakije en Joegoslavië wonen, waar de gereformeerde religie bijna uitsluitend door hen vertegenwoordigd wordt. Over het leven van deze Hongaarsche Gereformeerden wil ik nu een kort overzicht geven, hopende op de belangstelling van de Nederlandse Gereformeerde broeders, wier broederlijke liefde wij Hongaarsche Gereformeerden op zoo velerlei wijze mochten en mogen ondervinden.

Laat ons eerst eens Roemenië bezien. Zooals bekend, heeft Roemenië van het Hongaarsche gebied Zevenburgen gekregen, waar 780.000 Hongaarsche Gereformeerden wonen, die 929 kerken hebben, waarvan 154 zonder eigen predikant, terwijl in nog 921 plaatsen Hongaarsche Gereformeerden verspreid wonen. De 780.000 zijn in twee districten georganiseerd: het ééne is het reeds vóór den wereldoorlog bestaande Zevenburgsche district, en het andere is het deel, dat van het aan de overzijde van de Thijs gelegen district is afgesneden en nu een apart district vormt. De twee districten hebben één Theologische Hoogeschool in Kolozsvár, waar plm. 120 Hongaarsche Gereformeerde theologische studenten studeren; verder een kweekschool in Nagyenyed, 5 gymnasia (Kolozsvár, Nagyenyed, Sepsziszentgyörgy, Marosvásárhely en Zilah) en 4 lycea (Kolozsvár, Brassó, Sepsziszentgyörgy en Marosvásárhely). In Brassó hebben ze ook nog een handelsschool, maar deze wordt niet officieel erkend door den Roemeens-

schen Staat toestemming. tenslotte zij Gereformeerde en 5 bewaard gevaar. Het noeg. Ongegaarsche G-leerplichtige meensche S scholen op geschreven, bezoeken. sche Geref-school bezo orthodexe men zichzelf het is v ken, wanne leeren, was godsdienst bij, dat de toestemmin de schoolge schoolgebo het getal H jaar mindes

Wat de g menie in h Hongaarsch de verschil sche Staat Hongaarsch doeling van naliseering. meerde goe houden wo geeft het I van de H belemmeric beuren, dat niet alleen oog van de ficcerd me evangelisati de Roemes Roemeense lijk binnen het werk gingen ziet hankelijke nieuw verb

Dus daar gereformee kóczy Gyé meerde rel ren op he een moeilij In het vas en het Ev grootste tr nemen der versterkt v Kerken in tuigd, dat de groote me neemt krachtig to matie. Zij nieuwd ge haar groot te staan in zoo vele n dien tijd, w Evangelie wel onder

Wat T met het K.M. lang bevinden Kerken, w Het getal v waardig, d woners he waaronder den werel allen werd afgesneden organiseer gestrekthe en na de officieete maar tot n Jaar in ja den Tsjech verkregen

Een and hier zond Tsjechisch kerken me moesten z in Losone dominees, de student wereldoorl maar de T aan zich g die in het b kerken zij over eigen